

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatum Serie Vigessim-Octavum De Matrimoniis, &
Sponsalibus, cum Indicibus necessariis

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

An valida sit arrharum donatio ultra decimam, praecipue accedente
iuramento. §. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76659](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76659)

numero 12. Marien. leg. 2. tit. 2. lib. 5. compila. gloss. 2. num. 4. Azbedo dicta leg. n. 2. Molin. Iesuita, tom. 2. tract. 2. disp. 4. §. illud est observandum affirmari id sufficientem esse. Ductur primo ex leg. bonorum appellatio 4. ff. de verbor. significat. ubi expressè deciditur bona nostra esse quæ bona fide possidemus, tamen si aliena sint, ubi in bonis autem nostris computari ferendum est non solum quæ domini nostri sunt, sed et si bona fide à nobis possideantur. Secundo ex leg. 1. §. sed cum aliquis, Cod. de testam. ubi validum reputatur testamentum, in quo testis seruus aditus; eo quod ut liber fuerit reputatus, quia error communis vicium supplet, & veritati æquivaler. argum. leg. Barbarius Philipp. ff. de officio pratoris, cap. ad probandum de re iudicata, cap. fin. Qui filij sint legitimi. Tercio ex cap. consultationibus, in 1. part. de iur. patronatus, ubi institutus ab eo qui ius patronatus bona fide possidebat non remouetur, tamen si postea à possessione, iurisque patronatus remouetur; quia non spectatur quid factus euentus pariet, sed quid præfens status postulet: at præfens status promittentis arthas postulare videtur, vt omnia bona quæ bona fide tanquam propria possidet, in computationem veniant. Ergo ex euictione postmodum subsecuta hæc comparatio immutanda non est.

4. Nichilominus est prædicta sententia sic satis probabilis contrariam veritorem reputo, scilicet bona, quæ verè aliena sunt, & alteri debita, tamen vt propria possideas, non veniunt in computationem, sic tenet Ayora de partitionib. 1. p. cap. 7. à n. 2. Gutier. lib. 3. pract. quest. 1. 2. à n. 12. Et de matr. cap. 19. num. 27. Sanch. lib. 6. disp. 30. num. 2. Idemque asserunt intelligendum esse de sponfaliitate largitate, quæ octauam partem dotis sponfæ excedere non potest, & consequenter regulariter est iuxta quantitatem dotis non euicta. Probatur conclusio primò ex dicta leg. 2. tit. 2. lib. 3. for. approbata à l. 2. tit. 3. lib. 5. compila. noua. ibi enim dicitur: que el marito no pueda dar mas en arthas a su mujer de la decima parte de sus bienes. Expendendum enim est verbum illud *de sus bienes*, quod in propria significatione suscipi debet, argum. leg. 3. §. hæc verba ff. de negat. gestis: at quod alteri debes non est verum, sed alienum, tamen si ob ignorantiam propriam esse credas. Ergo illud pro bonis tuis propriis computandum non est maxime in computatione, quæ tibi præiudicat. Secundo lex restringens, ne promissio, vel dario artharum decimam bonorum donantis excedat lata est tum in fauorem ipsius promittentis, ne ob prædictam donationem pauper remaneat, tum in eius consanguineorum fauorem, ne hereditate obuentura priuentur, ob quam causam eis conceditur adio repetendi excessum leg. 1. tit. 2. lib. 3. for. Sed prædicti fauores cessant computatis bonis alienis, ac si propria essent. ponamus namque omnia bona præter illas arthas à te subtractas quia aliena erant, manifestum est te pauperem remanentem, & consanguineos omni hereditate priuari. Ergo bona quæ verè aliena sunt non debent computari. Tertio appellatione naturali bona alicuius sunt, quæ superflua deducto are alieno leg. mulier bona ff. de iure dotum leg. sub signatione §. bona ff. de verbor. obligat. At in contrariis bona sumuntur appellatione naturali, vt tradit Rebuff dicta leg. bonorum appellatio. Ergo in hoc contractu artharum bona sumenda sunt deducto are alieno. Quarto conuenit ex leg. 1. §. si hæres perceptio fundo ff. ad Tr. obellian. ubi iustus restituere hereditatem retento fundo qui fuit pignoris vel hypothecæ datus, ob quam causam postmodum euincitur, retinere ea hereditate estimationem fundi potest, quia ea estimatio detrahenda est ex hereditate. Sic igitur in computatione bonorum pro arthas constituendis deducenda sunt quæ postmodum fuerint euicta.

5. Neque obstant contraria. Ad primum ex leg. bonorum respondeo non dixisse legem bona nostra esse, quæ bona fide possidemus, sed in bonis nostris computari, quod minus est, ad quem effectum sufficit bona fides. Adde in fauorabilibus, & ad ciuiles effectus scilicet ad actionem, & exceptionem, ad præscriptiorem, ad possidendum reipublicæ officium, quod statuto, & lege cauetur, ne vllus possidere possit qui mille in bonis non habeat, bona propria censeri; secus in præiudicantibus quales sunt promissiones, & obligationes. Ad secundum dico, ob fauorem publicum, qui adest in testamentorum firmitate sustinetur testis aliàs inhabilis, habilis reputatus. At computare bona aliena pro arthas statuendis bono communi non expedit, sed potius contrarium. Ad tertium ex cap. consultationibus admitto institutum à possidente patronatum remouendum non esse, quia præsentatio, est fructus patronatus, qui bonæ fidei possessori debetur: at constitutio artharum non est fructus bonorum, sed illorum alienario. Non igitur ex patronatus præsentatione desumi potest argumentum bona quæ propria creduntur, & re vera aliena sunt, vt bona propria computari debere.

6. In possessione autem vinculi, seu maioratus omnes Doctores conueniunt non esse spectandum maioratus valorem, vt liquidari possit decima, quam attingere donatio artharum potest, sed spectandos esse fructus, seu annuos redditus,

quia iis donans gaudere debet, & de his disponere potest, non verò de maioratus valore, argum. leg. hereditatum ff. Ad leg. Falcidianam. Et tradit Molin. Iesuita, tract. 2. disp. 4. 2. verificare hoc Sanch. lib. 6. disp. 3. n. 1. Gutier. lib. 2. pract. quest. 17. num. 2. Et de matr. cap. 19. num. 28. Sed qualiter ij annui redditus, & fructus computandi sunt, non est constans inter Doctores, cum incertum sit quot annis possessor maioratus victurus sit: ideoque aliqui dicant arbitrio prudentis; computandos esse iuxta numerum annorum qui creditur victurus. Quæ computatione facta vt poret legitima retractari non debet ex futuro postmodum euentu iuxta leg. sancimus, Cod. de administrat. tutor. leg. nec en. m. ff. de iur. iur. actiueque priuato. Alij sentientes hanc computationem esse nimis fallacem affirmant tempus mortis spectandum esse, & tunc examinandum; an donatio artharum excesserit decimam partem omnium fructuum, & reddituum, quos donans in vita perceperit, & si excedere reperitum sit, detrahatur is excessus, & ad æqualitatem decime partis fructuum restituitur donatio, quæ videtur sub hac conditione à principio facta, nisi inter partes aliud conuentum fuerit, vt rectè conueniri potest ob incertitudinem: sic tradit Glossa in dicta leg. hereditatum, verbo, virginia. Batt. ibidem, vers. quare sic, Cobarrub. lib. 3. variar. cap. 9. num. 9. Gutier. lib. 2. pract. q. 17. num. 8. Et de matr. cap. 19. num. 29. Sed rector, & facilior computatio est, quam assignat Molina Iusita lib. 1. de primogen. cap. 19. num. 41. Azbedo, lib. 5. recopilat. 2. num. 18. Gutier. dicta quest. 17. à n. 8. Et de matr. cap. 19. num. 31. Sanch. lib. 6. de matr. disp. 3. n. 3. Et 4. vt fructus, & redditus maioratus estimationem census vitalitij, quippe comparatione possessoris maioratus cuius redditus sunt quasi redditus census vitalitij. Vnde cum census vitalitius ad rationem vnus pro decem iuxta nouam Philippi II. pragmaticam constitutus sit, & perpetuus ad rationem vnus pro viginti, efficitur sanè, si maioratus annui redditus mille auti perpetui sint; ad vitam duo millia esse deberent, artharumque valor duo millia excedere non potest.

7. Verum arthæ promissæ à marito habente filios priores matrimonij, vel illis cessantibus ascendentes legitimos, an extrahendæ sint, sicut & alia debita de corpore hereditatis, vel solum de ea parte, de qua liberè disponere potest, scilicet de quinta bonorum parte, si descendentes legitimos habeas, vel tertia, si illis careat, & habeat ascendentes? Non est leuis controuersia, in qua Azbedo leg. 2. tit. 2. num. 30. lib. 5. recopilat. & Ayora de partitionib. 2. part. cap. 44. affirmant ex corpore hereditatis extrahendas esse, eo quod constitutio artharum non est gratuita, & liberalis donatio, sed remuneratoria dotis sponfæ, illiisque nobilitatis, at donatio remuneratoria vt poret ex honestate debita ex corpore hereditatis extrahenda est. Ergo ex eodem cumulo extrahi debet artharum donatio, sed rectius contrarium censet Spino specul. testam. Gloss. 18. num. 94. Et 95. Azbedo sibi contrarius leg. 12. num. 4. tit. 6. lib. 5. recopilat. Angulo de meliorationib. leg. 12. gloss. 1. num. 2. 2. Sanch. lib. 6. disp. 38. num. 15. Gutier. lib. 3. pract. quest. 43. num. 2. Et leg. Et de matr. cap. 19. num. 39. eo quod nullo iure constituitur sponfus arthas sponfæ assignare, sed earum assignatio tamen aliquo modo remuneratoria sit, est tamen voluntaria, sed ob donationem voluntariam æquum non erat legitimam filiorum, aut ascendentium, quæ ex rigore iustitiæ debita est minuere. Ergo &c. Secus est dicendum, si tempore quo arthas promissæ ascendentibus, vel descendentibus caeres, eo casu ex toto cumulo hereditatis sunt extrahendæ, neque natiuitate filiorum artharum donatio reuocatur, aut aliquo modo restringitur vt poret quæ non est omnino liberalis, sed remuneratoria, & per quam est ius sponfæ questum, vt latè Sanch. & Gutier. supra confirmant.

§. V.

An valida sit artharum donatio vltra decimam præcipuè accedente iuramento?

- 1 Valida est artharum promissio quoad eam partem, quæ decimam attingit. Secus quoad excessum.
- 2 Examinatur, an promissio artharum vltra decimam voluat in foro conscientia, ita vt accipiens non habeat obligationem restituendi.
- 3 Resoluitur in utroque foro inualidas esse promissiones, & donationes artharum vltra decimam.
- 4 Satisfit rationi opposita.
- 5 Plures censent adiectione iuramento validam esse promissionem, vel donationem artharum excedentem decimam.
- 6 Contrariam opinionem docuerunt plures.
- 7 Alij censent firmari iuramento sponfaliitiam largitionem.
- 8 Resoluitur neque promissionem artharum, neque sponfaliitiam largitionem vltra octauam firmari iuramento.
- 9 Soluuntur opposita fundamenta.

1. Si arthas vltra decimam bonorum, de quibus disponere potes, promiseris, vel donaueris, promissio, seu donatio

Invalida est quoad excessum tantum, valida tamen quoad eam partem, quae decimam attingit. Colligitur ex leg. 1. tit. 2. de las arras lib. 3. fori, concedente, ut si donans praedictam quantitatem excederit, eius consanguinei repetere excessum possunt, in quo tacite indicatur donationem solum quoad excessum vitiosam esse, alioquin omne donatum esset repetendum, uti notarunt Anton. Gomez leg. 30. Tauri, num. 13. Matien lib. 5. recop. tit. 8. leg. 3. l. Goff. 7. n. 3. Molin. t. 2. tr. 2. de iustit. disp. 431. §. illud. Sanch. lib. 6. de matr. disp. 29. numero 14. Gutier. de matr. cap. 19. num. 24. Quod ad idem verum est, ut etiam si arthae in specie indivisibili v. g. in fundo excedente decimam bonorum partem constituantur, non obinde eorum constitutio nulla est, quia praestat actui valorem potius, quam nullitatem dare, sed ea valida subsistente solum quoad aestimationem excessus nullitatem habet, quam aestimationem recipiens fundum restituere debet fundo sibi retento, ut aliis relatis dixerunt Sanch. num. 16. Gutier. num. 24.

2. Sed an promissio artharum ultra decimam valida sit, obligationemque inducat, & eorum donatio firmitatem habeat at in foro conscientiae, ita ut recipiens restituere acceptum non teneatur? Difficultate non caret, eo quod plures, graesque Doctores, Alex. in raxa panis con. 61. num. 42. Cordub. in sum. qu. si. 1. 2. 4. in fine. Henric. lib. 11. de matr. cap. 20. num. 4. Ludovic. Lopez 1. par. instructor. cap. 17. §. de contract. lib. 2. cap. 42. in princ. Rodrig. tom. 2. sum. cap. 97. num. 3. quos refert & sequitur Sanch. lib. 6. de matr. disp. 33. num. 1. & 3. affirmant meliorationem filiae causa dotis factam validam esse in foro conscientiae, solumque in foro externo actionem concedi & leg. 30. Tauri, quae hodie est 1. tit. 2. lib. 5. compilat. vtu quoad forum conscientiae esse derogatam, siquidem passim haec meliorationes sunt, nec tamen a Confessoribus vllus scrupulus innotuit nec meliorantibus, nec melioratis. Ob quam causam dixit Padilla Authent. res qua. num. 23. Cod. communis, de legat. sibi renunciatum esse apud vtriusque praetorij aequilimos iudices, hanc legem dissimulatione quadam exoleuisse. At eodem tenore, quo melioratio prohibetur, prohibita est in eadem lege sponsalitia largitas ultra octavam bonorum partem, & in lege sequenti artharum donatio ultra decimam. Ergo omnes haec donationes validae erunt, quousque a iudice fuerint infirmatae.

3. Caeterum omnino tenendum est in vtroque foro inualidas esse promissiones. & donationes artharum ultra decimam, & sponsalitiam largitatem ultra octavam, sicuti aliis relatis docet Sanch. lib. 6. de matr. disp. 33. in n. 1. & 3. Gutier. cap. 19. num. 4. Quia praedictae leges non solum dictum excessum prohibent, sed in contrarium factum annullant ob multa, & graua inconuenientia, quae inde nasci possunt, graueque filiorum, & haereditum praedictum, neque vllus est Doctor, qui censet praedictas leges quoad arras, sponsalitiamque largitatem vtu abrogatam esse. Quinimo Thom. Sanch. qui in melioratione filiae causa dotis censet praedictas leges in foro conscientiae non obligare, de arthas, sponsalitiaque largitate contrarium sentit.

4. Neque ratio in contrarium virget: nam esto leges eodem tenore meliorationem causa dotis, & constitutionem artharum ultra decimam, sponsalitiaque largitatem ultra octavam prohibuerint, & annullauerint, potui tamen vltus, & consuetudo legem quoad meliorationem abrogare, immutatam relinquens quoad arras, sponsalitiaque largitatem, cum sint res omnino distinctae. Praeterea falsum existimo legem de non meliorandis filiabus causa dotis vtu, & consuetudine esse abrogatam etiam in foro conscientiae, ut latet probat Baeza de non meliorand. filiabus. rat. dot. cap. 29. num. 1. & 2. Tell. Fernand. leg. 26. Tauri ad finem. vers. vltim. Rofas in epitom. de successione lib. cap. 3. num. 41. Angulo de meliorat. in leg. 10. gloss. 9. num. 3. Azebedo, leg. 1. num. 8. tit. 2. lib. 5. noua collect. Gutier. affirmans nunquam spatio 40. annorum vidisse in praxi de hoc dubitari cap. 19. de matr. num. 31. & probari potest ex stylo, quem solent parentes dorando filias obseruare, cauent enim maxime, ne vilo modo melioratio causa dotis insinuetur; tum ob prohibitionem legis, tum ut cauent nullitatem. Eo ob eandem rationem vtu matrimonium contractari fiduciosiores, seu assecutores dotium expostulant. Signum ergo est praedictam legem esse in vtriusque obseruantia. Neque confessoriorum aliquorum negligentia, si aliqua est probat legis abrogationem, & minus testimonium Padillae cum sit non de vtili, sed de auditu, qui facile decipi potuit. Adde praedictam consuetudinem casu quo vigeret sufficienter derogatam esse a Philippo 11. illa lege initio noua collectionis postea, qua praecipit leges in illa recopilatione contentas ab omnibus iudicibus obseruari non obstante consuetudine contraria.

5. At si promissioni, vel donationi artharum terminum permissum excedit iuramentum adiciatur, plures Doctores grauilissimi, Anton. Gomez leg. 52. Tauri, & leg. 64. num. 4. & lib. 2. variat. cap. 14. num. 26. Menchaca de success. crea. lib. 1. §. 28. num. 33. & §. 26. num. 43. Gomez Arias, leg. 48. Tauri, num. 13. Anton. Gabr. tom. 1. commun. lib. 1. verbo arras fol. 57.

Ayora de partit. 1. part. cap. 7. num. 19. propendet Molin. tract. 2. disp. 431. fine, & alij relati a Sanch. lib. 6. de iur. iur. 34. num. 1. censent iuramento firmari. Ducuntur primo ex leg. 1. tit. 1. lib. 4. nota recopilat. vtu permittitur in contractu artharum opponi iuramentum, quod superuacane adderetur nisi vim haberet firmandi promissionem, & donationem alioquin inualidam. Secundo quia hoc iuramentum non est contra bonos mores naturales, esto contra bonos mores ciuiles, ergo seruandum est, argum. cap. cum contingat de iureiurandis. Tertio contractus principaliter ob priuatum vtilitatem, & minus principaliter ob publicam firmatur iuramento, ex doctrina Bart. communiter recepta leg. si quis pro eo, num. 8. ff. de fideiussorib. quam pluribus firmat Cobarub. de pact. 2. part. §. 1. num. 5. & c. At promissio, & donatio artharum ultra decimam principaliter interdicitur ob priuatum vtilitatem; neque enim bono publico refert, quod ex ciuibus hic potius quam ille diuitias habeat. Ergo, & c. Quarto donatio inter coniuges firmatur iuramento, vtu comprobatur Sanch. lib. 6. disp. 11. num. 2. Sed ob eandem rationem haec donatio interdicitur, ac interdicitur artharum donatio excedens decimam, neape ne coniuges se mutuo amore spolient. Ergo sicut vna firmatur iuramento, sic & alia.

6. Contrarium opinioem, scilicet promissionem, seu donationem artharum non firmari iuramento docuerunt Cobarub. de pact. 2. part. §. 2. num. 8. Gaspar Baeza de non meliorand. filiabus. cap. 29. num. 6. & 12. Matien. lib. 5. recop. tit. 2. leg. 2. gloss. 3. num. 6. Gutier. 2. praet. quae. 16. & de iuram. 1. part. cap. 14. num. 2. & Authent. sacramenta a puerum num. 4. & de matr. cap. 19. num. 37. Sanch. alios plures referens lib. 6. disp. 34. num. 2. Duplici fundamento ducti. Primo in praedicta leg. 1. tit. 2. lib. 3. fori cauetur promissionem, seu donationem artharum ultra decimam ita esse nullam, ut si nullatone praedictae legi renunciari possit, at si appositione iuramenti valet promissio, seu donatio, iam hac via legi renunciari possit. Secundo prohibito artharum ultra decimam non solum eadem in fauorem promittentis, & donantis arthas, sed illius consanguineorum; quibus defertur ius repetendi excessum; at quoties lex vitare intendit tertij praedictum, contraclus aduersus eam legem factus iuramento non firmatur, & quoniam pactum, de Pactis in 6. cum contingat de iuram. Ergo talis promissio artharum iuramento non firmatur.

7. Secus vero affirmat Sanch. d. disp. 14. num. 3. & Gutier. de iuram. de matr. locis allegat. in sponsalitia largitate, cedunt namque sponsalitia largitatem ultra octavam partem dotis sponse iuramento firmari, eo quod in leg. 1. tit. 2. lib. 5. recop. non cauetur praedictae legi renunciari non posse. Secundo & praecipue, quia haec donatio non cedit in praedictum alterius a donante; siquidem nemini defertur ius repetendi excessum. Quod intelligunt Gutier. & Sanch. quoniam sponsalitia largitatem concedens non haberet haeredes necessarios vtu descendentes, seu ascendentes, nam eo casu excessus ultra octavam partem bonorum, de quibus libere disponere poterat nullatenus iuramento firmaretur, vtu quod qui in praedictum cederet.

8. Ego vero dicendum existimo neque promissionem, seu donationem artharum ultra decimam, neque sponsalitia largitatem ultra octavam partem dotis, tamen nulli ad hoc haeredes necessarij iuramento confirmari posse. Nam vtu iuramentum confirmatum contractus est iuramentum de perseverando in contractu, seu de non contraveniendo illi. Ergo si contractus iure ipso nullus est, & irritus, iuramentum perseverandi, seu non contraveniendi tali contractui bonum esse non potest, sed potius malum, & iniquum. Quapropter vtu iuramentum vim habeat firmandi contractum alioquin inualidum, oportet vt lege disponente purgetur nullitatis vitium. At nullibi cauetur adueniente iuramento purgari vitium promissionis, seu donationis artharum sponsalitiaque largitatis excedentium terminum a lege praescriptum. Ergo confirmari iuramento non possunt.

9. Argumenta prioris sententiae asserentis promissionem artharum ultra decimam iuramento firmari leuia sunt. Nam primum desumptum ex leg. 12. tit. 1. lib. 4. recopilat. solum probat hunc contractum esse ex illis in quibus permittitur iuramentum apponi, forte quia annexum matrimonio, quoad iudices Ecclesiasticos pertinet; non quia apponi possit in promissione, seu donatione legis terminos excedente. Ad secundum dico, eo ipso quo iuramentum est aduersus leges, seu mores ciuiles esse etiam aduersus leges, seu mores naturales, si interdicitur ciuili legis non cessat. Ad tertium nego satis esse ad contractum iuramento firmandum quod contractus esse ad contractum respiciat, requiritur praeterea, ne adueniente iuramento prohibitus sit, vtu factum est in alienatione fundi dotalis, c. cum contingat de iureiurando, & in contractu minoium Quibus. sacramenta puerum, Cod. si aduersus vnu dicit de quibus dicto tract. de iuram. latè distinquimus. Ad quartum de eadem rationem negandum est donationem inter coniuges

coniuges firmari iuramento posse ultra casus in quibus seculo iuramento peccata est.

§. VI.

Cui incumbat onus probandi promissionem, seu donationem artharum, & idem est de sponsalitia largitate non excedere taxam a lege præscriptam.

- 1. Sanch. varias sententias refert.
2. Certum est uxori arthas possidenti non competere onus probandi sub decima bonorum mariti contineri.
3. Maritus, vel eius hæredes condemnantur in ea quantitate artharum, qua ab uxore iure petitur.
4. Verius conso in nullo casu uxorem, vel eius hæredes obligari ad probandum intra limites decime partis bonorum mariti contineri.

In hac questione Sanch. lib. 6. disp. 35. varias sententias refert, cui consonat Gutierrez. cap. 19. num. 39. Prima asserit uxori, eiusque hæredibus competere onus probandi intra decimam partem bonorum mariti contineri, quia artharum promissio, & donatio ad sui valore m erigitur contineri sub prædicta decima. Ergo dum vxor, eiusve hæredes hanc qualitatem non probaverint, non possunt suam intentionem fundatam habere iuxta doctri nam glossæ communitate approbata in leg. si verò, §. qui prorei qualitate ff. qui suis dare cogant. & leg. cum de lege ff. de probationib. & tradit Roderic. Soar. in leg. 1. num. 15. tit. de las arthas lib. 3. fori. Anton. Gomez leg. 50. Tauri. num. 13. Matien. leg. 1. gloss. 2. num. 52. tit. 2. lib. 6. compilat. & eam esse receptam testatur Cobarub. lib. 2. var. cap. 6. num. 7.

Secunda censet prædictam sententiam procedere, quando vxor, eiusve hæredes petunt arthas promissas, quia petere non possunt, nisi probent maritum tot bona habuisse, quor sufficerent ad illas arthas constituendas intra decimam, cum hac contentia sit suæ petitionis fundamentum. Secus verò quando ipsa vxor non petit arthas, sed ab ea possessas exigit, maritus, eiusve hæredes, eo quòd excesserit decimam bonorum partem, quia eo casu cum ipse maritus, vel eius hæredes agant allegantes inopiam, eam probare debent, vt fundamentum suæ intentionis. Sic vltra Doctores superiori sententia relatis, qui solum de petitione artharum promissarum loquuntur docet Azebedo eadem leg. 2. numero 19. tit. 2. lib. 5. compilat. Pelæz. de maiorib. 2. part. quest. 52. num. 13 & 17.

In hac controversia primò certum est, quando vxor arthas possidet, nequaquam ipsi competere onus probandi sub decima bonorum mariti contineri, sed id competere marito, vel eius hæredibus vt prope intendebatur infirmare vxoris ius lege, & possessione acquisitum.

Secundò est certum maritum, vel eius hæredes condemnari in quantitate artharum, quæ ab vxore iure petuntur, tamen ea non probet arthas promissas intra limites partis decime bonorum mariti contineri, si præsumptiones, & coniecturæ ad sint, quibus iudices quodammodo sibi persuadent promissam quantitatem decimam bonorum mariti non excedere, quia ea condemnatio non solum est in fauorem vxoris, sed etiam mariti, ne eius promissio nulliter esse facta declaratur. Debet ergo in casu dubio pro valore promissionis sententia ferri. Atque ita defendunt Cobarub. Sanch. loc. alleg.

Deinde probabilius censeo cum prædictis Doctoribus, & pluribus alijs ab eisdem relatis in nullo casu vxorem, vel eius hæredes arthas promissas postulantibus obligari ad probandum intra limites decime partis bonorum mariti contineri, sed eam obligationem subire maritum, vel eius hæredes tenentes soluere. Ratio videtur aperta, nam eo ipso quo maritus eam quantitatem promissit, præsumitur promittere potuisse, dum contrarium non probatur, ne præsumatur delictum. Ergo vxor petens promissionis executionem, suam habet intentionem fundatam, quia fundatur in promissione sibi facta, & à iure approbata. Et confirmari potest exemplo legatariorum, qui petentes ab hærede legata sibi facta non tenentur probare hereditatem sufficere: id enim præsumendum est, dum ab hærede contrarium non probatur, vti decidit lex cum lege, ff. de probationib. sed facta artharum promissione similiter præsumitur bona promittentis sufficientia esse, ergo promissarius non tenetur vllam de sufficientia probationem facere.

§. VII.

Quis arthas promittere potest?

- 1. Sponsus, eius parentes, imò extraneus arthas promittere potest. Fecit, de Castro, Sum. Mor. Part. V.

- 2. Qualiter minor, & filiusfamilias arthas valeat promittere. De bonis immobilibus nulla est promissio, nisi fuerit auctoritate iudicis facta.
3. Filiusfamilias pubes inconsulto patre arthas promittere potest de bonis, quorum ipse dominium, & administrationem habet.
4. Qualiter bona computanda sunt, ne decimam excedat promissio.
5. Promittens arthas excusatur ab obligatione illas soluendi, si dos sibi promissa culpabiliter non solvatur.

Arthas plerunque sponsus, vel eius parentes, & consanguinei nomine ipsius sponsi promittunt, vti constat ex supradictis legibus. Aliquando tamen è contrà accidere potest vt sponsa, vel eius parentes nomine ipsius sponso arthas concedant in præmium nobilitatis, & diuitiarum excessus, vti notauit Azebedo, lib. 5. recopilat. tit. 2. leg. 2. numero 1. Thom. Sanchez, lib. 6. disputat. 29. numero 4. Gutierrez. de matrim. capit. 19. numero 16. Præter ipsos, & alios ipsorum nomine quilibet extraneus arthas promittere potest, vti superiori § diximus, ea tamen differentia, vt si ex propriis bonis, & nomine proprio arthas promiserit, excedere possit decimam iurorum bonorum. Secus verò si nomine sponsonum, vel ex eorum bonis.

Solum igitur est difficultas, qualiter minor, & filiusfamilias arthas valeant promittere? Quam difficultatem latè versat Sanchez, d. lib. 6. disputat. 38. præcipue quest. 3. numero 37. & disputat. 39. per totam, & ex eius doctrina breuiter accipe. Si minor & iam curatore carens arthas promittat, vel donet de bonis immobilibus, vel mobilibus, quæ seruando seruari possunt, nulla est eius promissio, aut donatio, nisi fuerit auctoritate iudicis facta, quia prædictis minoribus horum bonorum alienatio absque iudicis decreto interdicitur. leg. non solum leg. prædica. Cod. de Præditi minor. & leg. fin. Cod. si maior factus alienationem, & leg. quæ tutores. Cod. de administrat. tutor. sic Roderic. Soar. leg. 1. numero 65. tit. 2. de las arthas, lib. 3. fori. Gregor. Lopez leg. 1. verbo en España tit. 1. part. 2. Anton. Gomez leg. 52. Tauri. numero 14. Azebedo lib. 5. recopilat. tit. 2. leg. 2. numero 12. Matien. ibi. Glossa 2. numero 3. Barbola leg. §. ante 6. ff. soluto matrimonio numero 23. Sanch. dicta disputat. 38. num. 37. At si post ætatem perfectam 25. annorum quinquennium transeat, ipso iure ratificatur, & confirmatur donatio, vel promissio artharum, sicuti si alienaretur res immobilis titulo oneroso, vti ex leg. fin. Cod. si maior factus alienationem suam sine decreto iudicis ratam habuerit. Probant Bart. Bald. Salizer. Roderic. Soar. teste Anton. Gomez dicta leg. 52. numero 4. Matien. Azebedo, & Sanch. loc. alleg. si verò minor 25. annorum arthas ex rebus mobilibus, quæ que seruando seruari non possunt, promitteret, vel donaret in ea quantitate, quam leges permittunt, valida eius promissio, aut donatio est, nec restitui potest, quia fecit illud quod quilibet maior, & prudens fecisset, vti benè notarunt Soar. Anton. Gomez, Matien. loc. alleg. Sanch. numero 41. argum. leg. non videtur Cod. de integritate restit. & leg. 1. Cod. si aduersus donationem leg. cum plures. §. fin. ff. de administrat. tutor. Neque ad hanc promissionem, seu alienationem requiritur iudicis decretum, benè tamen curatoris auctoritas, si minor curatorem habeat, aliàs nulla erit eius promissio, vel donatio, vti colligitur ex leg. 2. & leg. mulier Cod. de iure dotium, & leg. si curatorem, Cod. de in integr. restit. & tradunt Anton. Gomez, Matien. Azebedo, & Sanchez, loc. alleg. Verùm si minor prædictam promissionem, seu donationem artharum iuramento confirmet, valida est eius promissio, aut donatio ex dispositione iuris in Authent. Sacramenta puberum Cod. si aduersus vendit. maior efficitur, & vitium nullitatis purgatur, vt benè notauit Sanch. d. disputat. 38. num. 43.

Filiusfamilias pubes inconsulto patre arthas promittere potest de bonis quorum ipse dominium, & administrationem habet. Nam vt dicitur in leg. filiusfamilias 38. ff. de actionib. & obligationib. filiusfamilias ex omnibus causis tanquam paterfamilias obligatur, & ob id agi cum eo tanquam cum paterfamilias potest, & docuit ex omnium sententia Sanch. lib. 2. matr. disp. 39. num. 11. Dixi: filiusfamilias pubes nam impubes etiam ex licentia patris nec promittere, nec donare arthas potest, neque alium celebrare contractum, vti habetur expressè in §. pupillus, instit. de iur. iur. stipulat. ibi: sed qui in potestate parentis est impubes, ne auctore quidem patre obligatur, & tradit Molin. tit. 2. disp. 261. §. filiusfamilias.

Dixi de bonis, quorum ipse filius dominium, & administrationem habet. Nam ex bonis, quorum pater habet administrationem, seu usufructum, nequaquam potest absque patris licentia arthas promittere, alimve celebrare contractum, vt deciditur expresse leg. fin. §. filius autem, Cod. de bonis, qua l. beatus, ibi. Filiis autem familiaribus in iis duntaxat casibus, in quibus usufructus apud parentes constitutus est, donec parentes viuunt.

Vertical text in the left margin, likely bleed-through from the reverse side of the page.